

Vydané 8. 10. 2020

číslo výtlačku
3 / 2020

MALUŽIŇSKÉ NOVINKY

www.obecmaluzina.sk

COVID 19- poplach aj v našej obci

Denne sledujeme správy o tom, ako nielen na Slovensku, ale aj v okolitých krajinách narastá počet infikovaných na COVID-19. Pandémia sa šíri rýchlejšie, ako v 1. vlne. Okres Lipťovský Mikuláš je v červenej zóne s počtom 170 infikovaných. Nedávno vystrašila aj našich občanov správa, že máme v obci pozitívne testovaného. Mladík sa nakazil od svojej kolegyne, ktorá sa vrátila z dovolenky z Chorvátska. Úrad verejného zdravotníctva okamžite vyslal sanitku a Corona tím, aby otestoval mladíka spolu s ďalšími 2 osobami, ktorí sa zdržiavali v domácnosti. Nikto z testovaných nemal žiadne príznaky - horúčku ani kašeľ. Po dedine sa to rýchlo roznieslo, ľudia začali volať na obecný úrad, aby sa uistili, že nie sú v ohrozenej skupine. Starosta obce kontaktoval Úrad verejného zdravotníctva, no nepochodil. Tieto informácie podliehajú ochrane osobných údajov. Obec by bola informovaná len v prípade, že došlo k porušeniu karantény (podobne ako v osade na východe Slovenska). Infikovaný mladík absolvoval 2 testy, v karanténe bol 22 dní. Čo robiť v prípade, že máte príznaky korony? Občan je povinný kontaktovať svojho obvodného lekára a Úrad verejného zdravotníctva. Musí zostať 5 dní v domácej

karanténe a po 5-tich dňoch sa dá otestovať. Nie je povinný informovať obec.

Starosta obce dal preventívne uzatvoriť posilňovňu, hoci podľa knihy návštev 5 dní v nej nikto nebol. V súčasnosti je posilňovňa znova v prevádzke, samozrejme za sprísnených hygienických predpisov (dezinfekcia po každom cvičení).

Skúsenosť s COVID-19 má aj mladý chalan z našej obce, ktorý pracoval v lyžiarskom stredisku v Rakúsku. Sám prekonal túto chorobu a tvrdí, že to nebolo vôbec ľahké. Omnoho horšie, ako bežná chrípka. Našťastie s dobrým koncom. No karanténa po návrate z Rakúska ho neminula.

Vakcína je zatiaľ v nedohľadne a preto máme jedinou možnosť, správať sa tak, aby sme zbytočne neohrozovali seba, svojich blízkych a priateľov. Na sociálnych sieťach sa šíria rôzne konšpirácie, dokonca urážky na margo tých, ktorí koronu prekonal. Jej priebeh. Neveria tomu, že korona napáda nielen pľúca, ale aj mozog a srdce. Verím, že spoločnými silami zvládneme túto pandémiu a hlavne, že sa poučíme, kým nebude neskoro.

-Mašpanková-

*Naša planéta nepotrebuje viac úspešných ľudí,
zúfalo potrebuje tých, ktorí tvoria mier, liečia,
obnovujú, rozprávajú príbehy a milujú všetko živé.*

Dalajláma

VČIELKA

*Otvorené dvierka v každom kvete hľadáš
by odniesla si nektár zvnútra nich
Pre človeka prácu tvoju zhmotnenú
pre seba záchov rodu*

*Deň skoro- jarný i leto-jesenný
na nôžkach drobných nesúc peľ
rozsievaš ho pre zdarný život flóry
Nemajúc nikdy kedy
V špirálach letu navštíviš
všetok kvet na konci dráhy tej*

*Včielka
Si darom
pre kvieťa farebné
liekom si človeku
osohom bez vlastného zisku
pre trvanie i ľudského bytia
často bez spolupráce s ním
V určenom tvojom Bohom poslaní
on človek pozemšťan
mal by mať vo vedomí
osožnosť práce tvojho letu*

*Hľa
Ak nebude matky tvojej
sestier tvojich vo vašom príbytku
osirie Zem
ostane človeku bez úžitku*

*Či zabudol on že vo stvorení sveta
všetko so všetkým súvisí
tak prečo včielkam namiesto vďaky
ponúka nie čistý kvet
lež otraviny*

*Včielkam je Stvoriteľom dané
Do skonania sveta
pridržať život človeku i Zemi
Bez nich by oba
v krutom povážení
osireli*

*Veď Zem je Bohom človeku
do úžitku odovzdaná
tak správať voči nej
nemal by sa ako nájomca
lež ako vlastník
Povinnosť mal brať na seba
chrániť ju
zachovať
po všetky pokolenia*

Malužiná jún 2020
Pavel Lenko

Starostove novinky

Začíname rekonštrukciu kultúrnej pamiatky „Hostinec“. Na prelome augusta a septembra prebehlo verejné obstarávanie na dodávateľa prác. Zmluva o dielo na rekonštrukciu strechy a krovu v celkovej hodnote 96.892,96 € bola podpísaná s firmou p. Štefana Grecha. Realizácia prác bude rozdelená do dvoch etáp. V prvej etape, ktorá bude trvať do konca tohto roka, bude opravená strecha hlavného objektu. V druhej etape (dokončenie v roku 2021) bude zhotovená nová strecha v zadnej časti hostinca nad pivnicou. V tomto období sa pripravujú projektové práce – statika a vlhkosť objektu, na základe ktorých by sme chceli v obnove budovy hostinca v budúcom roku pokračovať.

Cisterna na prevoz vody a fekálií je pripravená. Obecné zastupiteľstvo na svojom zasadnutí dňa 23. 9. 2020 schválilo Sadzobník cien za služby, ktoré obec poskytuje svojim občanom. Cena za poskytnutie služby vývozu odpadových vôd bola stanovená vo výške 54,00 €. K tejto čiastke bude pripočítaná cena za likvidáciu vôd podľa skutočne odobratého množstva (aktuálna sadzba LVS 4,3122€/m³ x počet m³). Takže celková cena za plnú cisternu bude 75,60 € (54+21,6). Objednať a dohodnúť termín vývozu si môžete osobne na obecnom úrade, alebo telefonicky na čísle 044/529221.

Pre začiatok by bolo dobré, aby bola každá žumpa vyvezená aspoň raz do roka.

Pripomínam, čo som už uviedol v minulých novinkách: Novelou vodného zákona sa zavádza dôslednejšia kontrola plnenia povinností vlastníka nehnuteľnosti so žumpou. Na základe novely je takýto vlastník nehnuteľnosti nie len povinný zabezpečiť zneškodnenie obsahu žumpy odvozom do čistiarny odpadových vôd, ale na výzvu obce alebo orgánu štátnej vodnej správy aj predložiť **doklady o takomto odvoze za posledné dva roky.**

Odvoz odpadových vôd môže vykonávať len prevádzkovateľ verejnej kanalizácie, obec alebo osoba oprávnená podľa osobitného predpisu.

Ten, kto vykonáva odvoz odpadových vôd, je povinný vydať doklad o odvoze tomu, kto o odvoz požiadal; doklad o odvoze odpadových vôd obsahuje meno, priezvisko a adresu toho, komu bol odvoz odpadových vôd vykonaný, dátum odvozu, miesto umiestnenia žumpy, množstvo vyvezených odpadových vôd, názov osoby, ktorá odvoz odpadových vôd vykonala a adresu čistiarny odpadových vôd.

Obmedzenie rýchlosti jazdy na vŕšku. Na žiadosť obyvateľov sme vypracovali projekt na osadenie spomaľovacieho prahu na ceste od pomníka k cintorínu. Zaslali sme ho na schválenie Okresnému dopravnému inšpektorátu v Liptovskom Mikuláši. Týmto opatrením chceme obmedziť rýchlosť vozidiel prechádzajúcich touto cestou kvôli bezpečnosti obyvateľov a návštevníkov obce. Niektorí vodiči asi zabúdajú, že v celej obci platí obmedzenie rýchlosti na 40 km/hod.

Elektromerové rozvádzače – výmena. Z dôvodu bezpečnosti bol vymenený elektromerový rozvádzač k domu smútku. Nový bol osadený firmou Benel za 580,00 €.

Z ekonomických dôvodov je potrebné vymeniť aj rozvádzač na obecnom úrade. Každým rokom tu platíme cca 500 € za zbytočne silnú rezervovanú kapacitu (120A istič). K tejto výmene už bolo nutné vypracovať projektovú dokumentáciu a žiadosť o udelenie výnimky na umiestnenie merania.

Plánovaná výstavba chodníka sa presúva na budúci rok. Poľnohospodárska platobná agentúra (PPA) schválila poskytnutie finančných prostriedkov, no do dnešného dňa nám nebol doručený návrh zmluvy.

Vážení spoluobčania,

V domácnostiach a na záhradách vzniká veľké množstvo biologických odpadov, ktoré je znovu využiteľné.

Zdravý sedliacky rozum na dedinách si s tým vedel veľmi dobre poradiť – chov domácich úžitkových zvierat, kompostové jamy v záhradách... Kompostovanie je jedným z najstarších druhov recyklovania. Žiaľ, dedinský spôsob života sa vytráca a máme tu problém.

Povinnosť vykonávať zber triedeného biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu zaviedol zákon o odpadoch už od 1. 1. 2016.

Nejedná sa teda o žiadnu novinku, ale skôr o reakciu na vysoký podiel (viac než 40 %) tohto druhu odpadu končiaceho v zmesovom komunálnom odpade.

Táto povinnosť sa nevzťahovala na obec, ktorá preukázala, že:

- zabezpečí energetické zhodnotenie týchto odpadov v zariadení na zhodnocovanie odpadov činnosťou R1 (spaľovne),
- preukáže, že najmenej 50 % obyvateľov obce kompostuje vlastný odpad,
- preukáže, že to neumožňuje technické problémy vykonávania zberu, najmä v historických centrách miest a v riedko osídlených oblastiach,
- preukáže, že je to ekonomicky neúnosné, pretože náklady na nakladanie s týmto biologicky rozložiteľným kuchynským odpadom nemožno pokryť ani pri určení miestneho poplatku vo výške 50 % zo zákonom ustanovenej hornej hranice sadzby miestneho poplatku.

Naša obec, podobne ako väčšina okolitých obcí, využívala výnimku b).

Od 1. 1. 2021 začne platiť novela zákona o odpadoch, ktorá tieto pôvodné výnimky sprísňuje, alebo časovo ohraničuje. Obec aby nemusela zaviesť zber kuchynského odpadu:

- zabezpečí energetické zhodnotenie týchto odpadov v zariadení na zhodnocovanie odpadov činnosťou R1 (do 31. 12. 2022),
- preukáže, že 100 % domácností kompostuje vlastný odpad,
- preukáže, že to neumožňuje technické problémy vykonávania zberu v historických centrách miest a v riedko osídlených oblastiach (do 31. 12. 2022).

Z uvedeného vyplýva, že osobitný systém zberu biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu obec nemusí zaviesť, ak sa preukáže, že **100 % domácností kompostuje vlastný biologický odpad.**

Vytvárať osobitný systém zberu na likvidáciu kuchynského biologicky rozložiteľného odpadu považujem za zbytočné a neefektívne a v konečnom dôsledku aj drahé, nakoľko by sa náklady na jeho zavedenie museli premietnuť do poplatku za komunálny odpad. Naopak, domáce kompostovanie považujem v podmienkach Malužinej za prirodzené.

Verím, že sa do kompostovania zapoja všetky naše domácnosti, tj. vyplnia, podpíšu a doručia na obecný úrad do 31. 10. 2020 Dohodu

o domácom kompostovaní (príloha týchto noviniek) a zriadiť si domáce kompostovisko. Pre domácnosti v bytových domoch je možné využívať jeden spoločný kompostér (primerane veľkosti).

Je na každom z Vás, či sa rozhodne mať kompostovisko vyrobené svojpomocne, alebo si kompostér zakúpite v obchode, alebo požiadate o jeho dodanie obecný úrad (drevený skladací systém 0,8 – 1 m³, cena približne 50 €).

Ak si kompostéry zabezpečia občania sami, obec je povinná túto skutočnosť preveriť.

V prípade, že by niektoré domácnosti nepristúpili k uzavretiu tejto dohody, obec pre nich zabezpečí pravidelný zber biologicky

rozložiteľného kuchynského odpadu, ale všetky náklady s tým spojené budú rozrátané dotýčným domácnostiam (obyvateľom) v poplatku za komunálny odpad. Obec má ponuku na tento zber (zakúpenie 1 ks nádoby pre obec, vývoz v 2-týždňovom intervale na 1 rok) v cene cca 2500 €.

Dúfam, že plnenie tejto povinnosti bude viesť k zníženiu množstva odpadu v kuka nádobách a aj vo veľkom kontajneri, čím sa zníži nielen zápach, ale aj poplatky za uloženie komunálneho odpadu.

V prípade akýchkoľvek otázok neváhajte kontaktovať Obecný úrad v Malužinej na čísle 0910/292120.

„Kompostovanie je šetrné nie len k životnému prostrediu (znižuje množstvo pevného odpadu, min imalizuje plyný metán, ktorý vzniká výbuchmi na skládkach, a tým znižuje náš vplyv na zmenu podnebia), teda nie len ochrany životného prostredia, zdravia ľudí a zvierat, ale aj zníženia finančných nákladov na odpadové hospodárstvo. Podiel v zmesovom komunálnom odpade predstavuje viac ako 40 %. Preto je najlepšie biologické odpady zbierať samostatne a kompostovať.“ uvádzajú Priatelia zeme SPZ.

-Ing. Břetislav Chytil, starosta obce-

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov je jedno z najvýznamnejších štatistických zisťovaní u nás a vo svete. Má dlhoročnú tradíciu a koná sa na území Slovenskej republiky každých 10 rokov. Jeho história siaha pravdepodobne až do stredoveku. Posledné sčítanie bolo v roku 2011 to znamená, že rok 2021 bude patriť ďalšiemu sčítaniu v poradí. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021 sa realizuje v 2 etapách **sčítanie domov a bytov a sčítanie obyvateľstva**.

Sčítanie domov a bytov sa uskutočňuje **od 01. 06. 2020 do 12. 02. 2021**. Jeho predmetom sú všetky domy, všetky byty v budovách bez ohľadu na to, či sú obývané alebo neobývané a iné obydlia, ktoré sú obývané k rozhodujúcemu okamihu sčítania nachádzajúce sa na území SR. Týmto sčítaním domov a bytov sú poverené obce SR. Táto prvá etapa sčítania sa uskutočňuje výlučne elektronickou formou.

Druhou etapou sčítania je **sčítanie obyvateľov**, ktoré sa uskutoční v dobe **od 15. februára 2021 do 31. marca 2021**. Povinnosť

zapojiť sa do sčítania prostredníctvom vyplnenia sčítacieho formulára majú **všetci obyvatelia Slovenskej republiky**. Jej obyvateľom sa rozumie každý, kto má v Slovenskej republike trvalý, prechodný alebo tolerovaný pobyt. Obyvateľom sa tiež rozumie aj občan Európskej únie, ktorý má na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt.

Ako prebieha sčítanie?

Obyvateľ má dve možnosti. Buď sa do sčítania obyvateľstva zapojí sám prostredníctvom webovej stránky **www.eso.scitanie.sk**, v tomto prípade môže tiež využiť mobilnú aplikáciu, ktorá bude dostupná pre operačné systémy Android a iOS. Potrebný formulár bude dostupný na stránke **www.eso.scitanie.sk**. Pri vyplňaní môžete požiadať o pomoc blízku osobu. Druhá možnosť je, že využijete služby asistenta. V každej obci bude zriadené kontaktné miesto, kde vám so sčítaním pomôže stacionárny asistent. Na požiadanie môže prísť k vám domov mobilný asistent.

Prečo sa uskutočňuje sčítanie obyvateľstva a čo je jeho prínosom?

Je to jedinečný zdroj informácií o našej spoločnosti, podklad pre predikciu jej ďalšieho vývoja, potrieb a tiež pochopenia zmien v spoločnosti. Výsledky sčítania prezentujú demografický vývoj spoločnosti, národnostné zloženie, náboženskú štruktúru, vekové zloženie obyvateľstva a podobne. Tvoria veľakrát základ pri rozhodnutiach o regionálnom a lokálnom rozvoji, napomáhajú pri budovaní dopravnej infraštruktúry atď. V prípade obcí môžu výsledky sčítania slúžiť ako podklad pri čerpaní eurofondov, napr. na opravu ciest, budovanie kanalizácie, podporu voľnočasových aktivít, cestovného ruchu a podobne. Regióny získajú prehľad tiež o prírastku nových bytov, či neobývaných priestoroch. Na základe výsledkov sčítania sa môže rozvíjať infraštruktúra – budovanie nových obchodov, škôl, škôlok, zariadení pre starších občanov a podobne. Sčítanie priniesie nové informácie o nás Slovákoch a to aké bývanie preferujeme, väčšie či menšie byty, jednopodlažné či dvojpodlažné domy. Jednoducho niečo nové sa o sebe dozvieme.

-kbarťkova-

Čo všetko sa dozviete na obecnej stránke www.obecmaluzina.sk

Obec Malužiná má už rok novú obecnú stránku, ktorú neustále vylepšuje. Táto stránka stojí v konkurencii s mnohými stránkami miest a obcí. Po otvorení zistíte, že je nielen pekne farebne zladená s erbom obce, ale poskytuje množstvo potrebných informácií. Okrem základných informácií o obci a obecnej samospráve, si môžete pozrieť aktuálne počasie s predpoveďou na 4 dni alebo najnovšie kalendár vývozov komunálneho odpadu, elektroodpadu a batérií, vývozu železného odpadu na celý rok 2020. Ak hľadáte konkrétny výraz, stačí v pravom hornom rohu zadať text napríklad "pozdávka" a zobrazí sa link na Zasadnutie OZ. Pozvánku na zasadnutie OZ nájdete priamo v záložke ZVEREJŇOVANIE - ÚRADNÁ TABUĽA, ktorá je zverejnená 5 dní pred začiatkom zasadnutia OZ. V záložke AKTUALITY môžete nájsť dôležité informácie ohľadne zmeny režimu v autobusovej doprave, kontakty pre obe domáceho násilia, či povolenie na zber lesných plodov. V tomto pandemickom období zverejňuje obec in-

formácie pre občanov, ktoré vydáva Úrad verejného zdravotníctva SR alebo Svetová zdravotnícka organizácia (WHO). V sekcii ZVEREJŇOVANIE nájdete opatrenia, ale aj oznámenia o verejnom obstarávaní, či zverejňovanie zmlúv, objednávok a faktúr. Tiež tu nájdete informácie o hospodárení obce – rozpočet obce od roku 2015 a záverečné účty obce od roku 2014. Dôležité sú všeobecné záväzné nariadenia, ktoré si môžete stiahnuť v PDF formáte. V záložke DOKUMENTY NA STIAHNUTIE sú v PDF formáte dostupné všetky tlačivá týkajúce sa žiadosti o povolenie stavby, zmeny stavby, užívanie stavby, ohlásenie drobnej stavby, ohlásenie stavebných úprav, žiadosť o vydanie súhlasu na výrub drevín, oznámenie o vzniku-zániku daňovej povinnosti, žiadosť o pridelenie bytu a rôzne iné tlačivá. Aj Malužinské novinky nájdete na našej stránke od roku 2015 spolu s galériou fotiek z obecných akcií. Žijeme v dobe, keď je všetko ONLINE a naša obec ide s dobou.

-Mašpanková-

OBEC MALUŽINÁ

Sadzobník za poskytované služby a úkony vykonávané obcou Malužiná

Za oznam v miestnom rozhlase:

- V pracovných dňoch v čase od 8:00 do 15:00 hod 7,00 €
- V pracovných dňoch po 15:00 hod. a v dňoch pracovného pokoja a pracovného voľna 10,00 €

Kopirovacie služby čiernobiele a to:

- A4 0,10 € A4 obojstranne 0,20 €

Kopirovacie služby farebne a to:

- A4 0,25 € A4 obojstranne 0,50 €

Manuálne práce (cena za 1hodinu) a to:

- Kosenie krovínorezom (za 1 hod.) 8,50 €
- Mulčovanie (za 1 hod.) 11,00 €
- Zametanie spevnených plôch (za 1 hod.) 11,00 €

Použitie mechanizmov a to:

- Traktor s vlečkou (za 1 hod.) 15,00 €
- Traktor s pluhom zimná údržba (za 1 hod.) 30,00 €
- Traktor s cisternou (za 1 vývoz na čističku LVS) 54,00 €
- + Likvidáciu odpadových vôd v čističke (4,31 €/m³)

Na návšteve v Malužinskej jaskyni

Jaskyne v okolí Malužinej sú známe miestnemu obyvateľstvu a nadšeným jaskyniarom. Veľakrát som počula, že mnohí z vás ako deti radi navštevovali ich priestory. Do širšieho povedomia sa však dostávajú až teraz ich postupným sprístupňovaním a tým napomáhajú samotnému rozvoju cestovného ruchu v obci. Tohtoročná letná sezóna v našej obci bola veru o čosi rušnejšia.

Jaskyniari, ako ich familiárne voláme, otvorili Bufet pod Malužinskou jaskyňou. Veľkú Malužinskú jaskyňu, o ktorej sprístupnenie sa niekoľko rokov usilujú, sa nám začiatkom leta podarilo navštíviť. Jaskyňa leží na ľavej strane potoka Bocianka. Neskôr sa z výkladu dozvedáme, že ide o staré ponory tejto riečky. Teda jaskyňa predstavuje pozostatok podzemných a pravdepodobne i mierne ohriatych vôd, ktoré vystupovali pozdĺž zlomov a vyvierali na povrch do doliny Bocianka v čase vrchného pleistocénu – staršie štvrťohory. Predstava toho ako je stará nás privádza do údivu.

Janko Šmoll sa ujal úlohy sprievodcu našej malej skupinky. Zraz bol pred Bufetom pod Malužinskou jaskyňou. Odtiaľto vedie k jaskyni pekný chodníček. Zhruba po 10 minútach chôdze sa dostávame pred jaskyňu. Bol horúci letný deň, tešili sme sa na príjemné schladenie, ktoré jaskyňa ponúkala. Dostávame čelovky a krátku inštrukciu, ako sa správať v jaskyni. Potom už nič iné nezostáva, len zapnúť čelovky a vydať sa do jej útrobov. Je to vzrušujúce vchádzať do jaskyne, ktorá je oveľa staršia ako samotné ľudstvo. Zároveň to vzbudzuje rešpekt pred matkou prírodou, ktorý sa v súčasnej dome vytráca. Zostupujeme pomaly. Hneď na úvod schádzame prudkými schodíkmi dolu. Priestor je úzky, treba našlapovať opatrne. Po chvíľke vstupujeme do Vysokého domu, ktorý je vysoký 7 m, dlhý 33 m a široký 8 m. Je to v skutku veľký priestor. Táto predná časť je známa a je ľahko prístupná. Aj z tohto dôvodu je značná časť kvapľovej výzdoby poškodená. Janko Šmoll nám vysvetľuje, že žulové okruhlíky nachádzajúce sa v jaskyni nám

napovedajú, že tadiaľto tiekla rieka. Fascinujúce sú kvaple v tvare háčika.

Prehliadka ďalej pokračuje a presúvame sa úzkymi priestormi do ďalšej sprístupnenej časti – Kvapľovej siene. Táto časť jaskyne si zachovala krásnu výzdobu. Je to aj z toho dôvodu, že nebola verejnosti prístupná. Právom sa môže nazývať Kvapľová sieň. Je ich tu naozaj veľa a rozmiestnené sú husto vedľa seba, pred poškodením chránené železnou zábranou. Dostávame sa do poslednej časti našej prehliadky. Janko Šmoll nám prezrádza, že v budúcnosti bude z tejto časti jaskyne východ na povrch. Tým sa vytvorí pekný okruh. Jedným vchodom dnu a druhým von. Ukazuje kolmo nad hlavu na malý otvor a hovorí, že to malé svetielko, ktoré preniká dnu, je z povrchu. S údivom máme vytočené hlavy smerom hore. Celkovo nám z tváre počas celej prehliadky neschádza výraz nadšenia a údivu.

Jaskyňa je pripravená prijímať návštevníkov, už len treba „doladiť“ papiere, ktoré veľakrát hádžu pomyslené polienka pod nohy. Celkovo je jaskyňa „upravená“, chodníky sú pripravené, jazierko, ktoré bude vo Vysokom dome, sa ešte buduje. Čo jaskyni chýba, sú teda samotní návštevníci.

Janko Šmoll nám tiež prezrádza malú „piťkošku“. Keď sprístupňovali túto časť jaskyne, našli v nej malý papierik s nápisom „túto jaskyňu som objavil ja“. Už na začiatku bolo zrejme, že „objaviteľ“ jaskyne vedel, že dolu pod ním je nejaký priestor, ale nevedel sa tam dostať, nakoľko ani z Vysokého domu nebola v tomto období do tejto časti prerazená cesta. Nič iné mu nezostávalo, iba vhodiť lístok do jaskyne s nápisom, že ju objavil.

Naspäť sa vraciame po tej istej trase. Uživáme si posledné nádychy chladného jaskynného vzduchu a vraciame sa do bodu, kde začala naša prehliadka. Príjemne vyzimení sa ideme ešte občerstviť do bufetu a vyrozprávať si naše dojmy z prehliadky. Jaskyňa je nádherná, máme byť na čo hrdí. Už teraz sa opäť tešíme, kedy ju budeme môcť znova navštíviť. A pre tých, ktorí ste v nej ešte neboli, neváhajte a choďte, jaskyniari vás radi prevedú jej útrobami.

-kbrtkova-

Nevieš kam na strednú školu?

Je tu šanca na dokonalú prípravu pre Tvoje budúce povolanie

Rettenmeier Tatra Timber, s.r.o.
Liptovský Hrádok

v spolupráci so Strednou odbornou školou polytechnickou, Liptovský Mikuláš
v rámci systému **Duálne vzdelávanie** otvára **4-ročné štúdium s maturitou a výučným listom**
2413 K - mechanik strojov a zariadení

Čo na Teba v rámci štúdia čaká?

- odborné vzdelanie s použitím najmodernejších technológií priamo v RTT
- získanie odborných a praktických zručností priamo od najlepších odborníkov v praxi
- postupné začleňovanie do budúceho pracovného kolektívu
- garancia pracovného miesta po úspešnom absolvovaní štúdia
- získanie odborných poznatkov a praktických návykov pre výkon zamestnania
- možnosť kariérneho rastu, podnikové štipendium
- ochranné pracovné pomôcky zabezpečené zamestnávateľom

Kontakt pre viac informácií:
Ing. Ľuboslava Repášová, info@rettenmeier.sk, tel. 044 / 5207023

Písalo sa v novinách o spracovaní železnej rudy v Malužinej (denník SME z roku 1986)

Územie Liptovskej stolice sa v minulosti tiež s nemalou mierou podieľalo na vyhľadávaní, dobývaní a spracovaní drahých kovov, medi, antimónu a železných rúd. K najvýznamnejším lokalitám patrila Boca, ktorá ako banícka lokalita vznikla niekedy v polovici 16. storočia. Popri zlate významná bola aj ťažba antimónu v Magurke a v Dúbrave. Železná ruda sa ťažila na Bociach a v okolí Malužinej. V roku 1771 na spracovanie miestnych železných rúd bola založená v Malužinej železiareň. Ležala v doline Podjacková. Celý komplex výrobných zariadení patrila komorskému panstvu v Liptovskom Hrádku. K železiarni patrila aj časť lesov hrádockého a likavského panstva. Svoju činnosť železiareň ukončila 26. 3. 1807, keď celý komplex kúpil erár za 143.490 zlatých a 34 grajciarov pre zabezpečenie hutníckeho spracovania surovej medi zo Smolníka. Na ten čas sa v smolníckom banskom revíre prejavil veľmi veľký nedostatok dreva, čím bola ohrozená bansko-hutnícka výroba. Dvorská komora vo Viedni rozhodla, že najlepším riešením bude kúpiť a prerobiť železiareň v Malužinej na mediarsky podnik. Hneď po prevzatí sa začalo s prestavbou železiarne na rafinačnú hutu a medený hámor. Stavebné práce pokračovali takým tempom, že prvá rafinačná pec a jedna časť medeného hámra začali s výrobou už 11. 5. 1807 a taviaca pec v júli 1808. Horný hámor sa začal stavať v roku 1811, výroba sa v ňom začala 27. 6. 1814. V prvých rokoch

výroby vznikali rozličné ťažkosti. Nebol vyriešený problém voľby správneho žiaruvzdorného materiálu pre pece, ťažkosti sa vyskytli aj pri samotnej rafinácii surovej medi, ktorá sa sem dopravovala zo Smolníka zo spišskonovoveskej huty Ján a huty Juraj v Hnilci. Spracúval sa aj rozličný medený odpad, výškarbky, okoviny, medený popol, ako aj bohatý pyrit zo Smolníka. Dopravu surovej medi zo Smolníka do Malužinej a vyrafinovanej z Malužinej do Banskej Bystrice a Ružomberka, ale najmä do Lipt. Hrádku zabezpečovali pomocníci z Malužinej a okolitých dedín - Východnej, Štrby, Hýb a Važca. Náklady na dopravu jedného centu (1 cent = 50 kg) z Malužinej do Lipt. Hrádku predstavovali 10 grajciarov, zo Smolníka do Malužinej 84 grajciarov, zo Smolníka do Lipt. Hrádku 76 grajciarov a z Malužinej do Banskej Bystrice 40 grajciarov. Do roku 1855 hlavnou náplňou výrobného programu mediarskeho podniku bola výroba tabuľovej medi. Neskôr sa sortiment výroby rozšíril o výrobu blokovej a cánovej medi. Tabuľová meď sa vyrábala v 2 druhoch. Prvý druh boli tabule s hmotnosťou 100-150 viedenských funtov (1funt=0,56 kg). Druhý druh bol v hmotnosti 50-100 funtov. Cánová sa vyrábala vo forme tehál a košíkov. Väčšina vyrafinovanej medi v podobe tabúl, blokov a rozličného tovaru, ako aj delostreleckých potrieb putovala z Malužinej do Viedne. Exportovaná meď sa odvážala do Lipt. Hrádku koňmo, odkiaľ ju dopravoval Móric

Diener na pltiach po Váhu do Žiliny do skladu tamtojšej faktórie. Správca faktórie zabezpečil ďalšiu dopravu do Ostravy záprahom, odkiaľ sa malužinská meď do Viedne transportovala severnou traťou cisára Ferdinanda na hlavnú faktóriu predaja banských produktov. Vyvázaná meď bola signovaná veľkým písmenom M, malým písmenom k a k (kaiserliche-konigliche), cisárskym dvojhľavým orlom, ďalej tam bol vyrazený mesiac a rok výroby. Tabuľovú meď používali na výrobu plechov, z ktorých sa robili veľké kotly a iné nádoby. Blokovoú meď kupovali zväčša na odlievanie kanónov. Mediarsky podnik zamestnával 47-50 zamestnancov, ktorí sa priamo podieľali na výrobe. Okrem nich sem patrili úradníci, voziari, pisár a lesný správca. Všetci robotníci mali zabezpečenú bezplatnú zdravotnícku starostlivosť. Sociálne zabezpečenie bolo vo forme provízií pre robotníkov a penziu poberali úradníci. Robotníkov vyplácala pokladňa každý týždeň, úradníkov každý mesiac. V júni 1859 uskutočnil sekčný šéf ministerstva financií Scheuschensteu inšpekčnú cestu po banských a hutníckych závodoch stredoslovenskej a východoslovenskej oblasti. Cieľom bolo získať jasnú predstavu o prosperite spomenutých závodov.

Začiatkom januára 1860 dochádza k náhlemu zastaveniu výroby v Malužinej.

(autor článku Dr.J.Žilák)

KNIŽNICA

OTVÁRACIA DOBA V MESIACOCH OKTÓBER - JANUÁR

10.10.20 od 14:00 do 15:30

07.11.20 od 14:00 do 15:30

05.12.20 od 14:00 do 15:30

02.01.21 od 14:00 do 15:30

Každá zmena bude včas oznámená

Súkromná lesná škôlka Chalúpka

„Neexistuje zlé počasie, iba zlé oblečenie“

Kristína „Kika“ Miartanová je mladá, šikovná pedagogička, ktorá si spolu so Sárrou Svobodovou v Liptovskom Hrádku otvorili súkromnú lesnú škôlku **Chalúpka**. Už z názvu vyplýva, že nejde o tradičnú škôlku. Vďaka možnosti vycestovať popri štúdiu na Nový Zéland sa oboznámila s odlišným prístupom k výchove a vzdelávaniu detí. Cesta k vlastnej škôlke však nebola jednoduchá. Prečítajte si, čo všetko musela splniť, aby lesná škôlka mohla otvoriť svoje brány, čo ju viedlo k jej založeniu a aké možnosti deťom ponúka.

» Kika, o tvojej škôlke som už veľa počula. Skvelá originálna alternatíva vzdelávania, úplne iný prístup k deťom, častý pobyt na čerstvom vzduchu, blízky kontakt s prírodou, to je len niekoľko pozitívnych reakcií z okolia. Bol práve Nový Zéland zdrojom nápadu založiť si vlastnú škôlku alebo si sa s touto myšlienkou pohrávala už skôr? Prečo si sa rozhodla práve do tejto krajiny vycestovať? A čo je to vlastne lesná škôlka?

Nápad založiť si vlastnú škôlku vznikol ešte pred tým ako som išla na Nový Zéland. Už popri štúdiu som mala informácie o iných typoch škôl a škôlok na Slovensku, ale aj vo svete a vedela som, že vzdelávať deti sa dá aj iným spôsobom ako v tradičnom školstve.

Na Nový Zéland som vycestovala hlavne kvôli poznávaniu novej krajiny a prírody. Nešla som tam so zámerom hľadať si prácu v škôlke. Bola som iba zvedavá ako prebieha vzdelávanie u nich a nakoniec sa mi v jednej zo škôlok podarilo zamestnať, čo bolo pre mňa veľkým prínosom.

Lesná škôlka je alternatívny typ vzdelávania. V lesnej škôlke kladieme dôraz na pobyt detí vonku a vzdelávanie mimo učebne, priamo v prostredí prírody, najčastejšie v lese.

Lesná škôlka má aj svoje zázemie, ktoré môže mať rôznu podobu. Naším zázemím je chatka (Chalúpka) a v iných škôlkach je to častokrát jurta alebo maringotka. Zázemie slúži na odpočinok detí i ako „úkryt“ v prípade veľmi nepriaznivého počasia. Inšpiráciou sú škôlky v Škandinávii, kde je vzdelávanie vonku samozrejmosťou. Odtiaľ pochádza aj základné motto takýchto škôl: „**Neexistuje zlé počasie, iba zlé oblečenie.**“

» Po návrate na Slovensko smerovali tvoje kroky hneď k založeniu lesnej škôlky Chalúpka? Čo všetko je potrebné k prevádzkovaniu tohto zariadenia?

Ani nie, po návrate som pokračovala v štúdiu a prihlásila som sa aj na iné vzdelávanie - absolvovala som kurz Montessori pedagogiky. Potom som sa stretla s kamoškou, ktorú tiež zaujímal vzdelávanie detí a alternatívna pedagogika. Ona sa rozhodla z Brna presťahovať naspäť na Slovensko a tak sme začali pracovať na projekte lesnej škôlky. Sára mala k dispozícii chatu u nich na záhrade, ktorú sme prerobili, prispôbili a zariadili pre deti. My fungujeme ako občianske združenie, klub pre deti, čiže nespadáme do siete škôl. Založiť občianske združenie nie je komplikované, čo je však dôležité a kľúčové k prevádzkovaniu takéhoto zariadenia je tím ľudí, ktorí ho tvoria. To je najdôležitejšie.

» Vaša škôlka pôsobí rodinným dojmom. Na akých základných princípoch je založená? Aké ciele, čo sa týka výchovy a vzdelania ponúka?

V našej škôlke máme trinásť detí, čo je v porovnaní s bežnou škôlkou menej a vždy sme tam s deťmi dve učiteľky, čo nám dáva priestor sa deťom dostatočne individuálne venovať.

Medzi naše základné princípy patrí individuálny a rešpektujúci prístup k deťom a častý pobyt na čerstvom vzduchu. Naším cieľom je hlavne to, aby boli deti šťastné a spokojné. Čo sa týka vzdelávania, snažíme sa deťom venovať individuálne podľa toho, o čo momentálne prejavujú záujem a rozvíjať to. Zároveň pripravujeme deťom aktivity podľa kolobehu prírody, ročných období a tradícií.

» Sledujem ťa na facebooku a viem, že s deťkami veľa času trávite vonku a to v prípade akéhokoľvek počasia. Zaujímalo by ma, ako prebieha bežný deň škôlkára?

Áno chodíme s deťmi vonku za každého počasia a veľmi si to užívame :). S deťmi sa stretávame medzi 8 - 9 hodinou ráno. Spoločne si naplánujeme deň, porozprávame sa o tom, čo budeme vonku skúmať alebo čo budeme robiť - väčšinou to súvisí s témou, ktorú počas týždňa rozoberáme a okolo pol desiatej sa vyberieme na vychádzku do lesa alebo ku vode. Po vychádzke si dáme obed, pokiaľ silno neprší a nemrzne, obedujeme vždy vonku. Po obede menšie deti idú spať a ostatní majú pripravené nejaké kludné aktivity alebo predškolskú prípravu. Po obede kým, po deti prídu rodičia, často tvoríme, maľujeme alebo tancujeme a spievame.

» Vaša lesná škôlka Chalúpka sa nachádza v rodinnom dome so záhradou? Ideálne prostredie pre deti. Ako využívate záhradu s deťmi?

V záhrade trávime rána a poobedia. Deti majú v záhrade domček so šmykáčkou, bunker, kuchynku a dielňu, kde sa môžu hrať a aj stromy namiesto preliezok, po ktorých môžu liezť. Záhradu využívame tiež na pestovanie zeleniny, čo deti a aj nás veľmi baví. Z našej

úrody si teraz varíme obedy. Tie chutia najlepšie :).

»Zaujímalo by ma, či sa deťom chce ísť spinkať po aktivitách strávených vonku?

Ako komu, niekto zaspáva už pri obede a iní majú energie na rozdávanie aj po vychádzke.

»Kto tvorí tím „chalupárov“?

Učiteľky chalupárky sme tri kamarátky, ja - Kika, Sára, ktorá je už aj mamičkou dvoch detí a Katka, ktorá vyštudovala umeleckú školu a takisto rada pracuje s deťmi. Školníci a oparvári sú naši chlapi :D.

»Okrem kontaktu s prírodou má škôlka aj iné špecifiká?

Väčšina aktivít, ktoré robíme a plánujeme, sa odvíjajú od prírody a jej rytmu, ale vedíme deti aj k poznaniu tradícií nášho kraja, remesiel, osvojovaniu rôznych zručností, ale aj základov anglického jazyka formou hry.

»Práve si dokončila prvý stupeň na Pedagogickej fakulte na Katolíckej univerzite v Ružomberku. Využívaš vedomosti z vysokej školy vo svojej práci?

Samozrejme, v škole som získala veľa teoretických, ale aj praktických zručností, ktoré mi pri práci veľmi pomáhajú.

»Škôlka funguje pomerne krátku dobu, oslávili ste prvý rok existencie. Ako hodnotíte toto obdobie? Aké plány do budúcnosti máte?

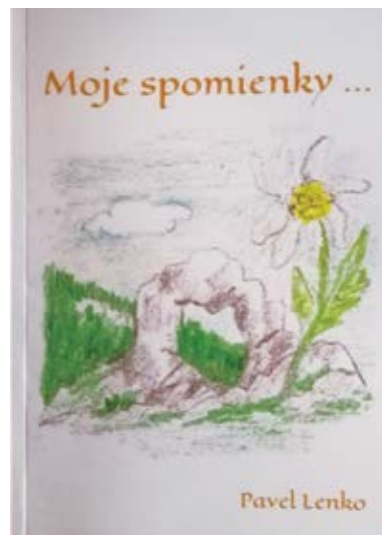
Áno, v septembri sme oslávili prvý rok. Celé toto obdobie sme si užívali, snažili sme sa robiť svoju prácu čo najlepšie, ale stále je veľa vecí, na ktorých pracujeme a vylepšujeme. A plány do budúcnosti? Snažíme sa svoju prácu robiť najlepšie ako vieme, vzdelávať sa a zdokonaľovať, aby sme vedeli deťom poskytnúť čo najlepšie miesto pre ich rozvoj.

Kika spolu so svojím tímom priniesli na Lipťov odlišný pohľad a prístup k výchove detí, poskytli inú alternatívu vzdelávania oproti tomu, čo je ponúkané v tradičných škôlkach. Pomyslené vody v systéme vzdelávania sa na Lipťove opäť trošičku rozvírili. Kike ďakujem za poskytnutý rozhovor a prajem veľa úspechov do budúcnosti. Verím, že o lesnej škôlke Chalupka budeme ešte počuť.

-kbartkova-

Viete, že...

- Pán Pavel Lenko vydal zbierku básní z jeho vlastnej tvorby pod názvom MOJE SPOMIENKY? „Ďakujem pani ilustrátorky Márii Kouřilovej za milé ilustrácie k mojim básňam a mojim deťom Tánické, Janke, Beatke a Paľkovi za ich podporu a lásku,“ uviedol hneď v úvode básnickej zbierky.

- Ministerstvo financií SR zverejnilo výpadok príjmov z daní fyzických osôb pre jednotlivé obce a mestá za rok 2020, ktoré nastali v súvislosti s pandemiou nového koronavírusu? Pre obec Malužiná je výpadok z podielových daní vo výške 3 434 €. Tento výpadok v príjme je zapríčinený zníženou ekonomickou aktivitou. Vláda SR plánuje vykompenzovať tento výpadok obciam a mestám a to bezúročnou návratnou finančnou výpomocou určenou na krytie výdavkov samosprávnych funkcií. Kompenzácia sa poskytne na základe žiadosti obce alebo vyššieho územného celku a to maximálne do výšky výpadku dane z príjmov fyzických osôb za rok 2020 so štvorročnou splatnosťou v rovnomerných ročných splátkach, pričom prvá splátka bude uhradená v roku 2024

- Do obecnej knižnice v tomto roku pribudlo celkovo 44 nových knížiek? Toto je len zopár nových titulov, ktoré si môžete prečítať.

Vzdelaná – Tara Westover

Viazaný prísahou – Jana Pronská

Včelár z Aleppa – Christy Lefteri

V zajatí geografie – Tim Marshall

Kosec – Neal Schusterman

Veľká kniha eko aktivít – Georgie Fearn, John Bigwood, Damara Strong, Charlotte Pepper, Ed Myer

Klamársky život dospelých – Elena Ferrante

Grétko, víla s poníkom – Daisy Meadow

Poníky princeznej Eli – Diana Kimptonová

Zakázaná láska – Tabitha Suzuma

Potulky po Slovensku – pošlite zaujímavé fotky

Boli ste na výlete, alebo len tak na prechádzke, videli ste niečo zaujímavé, výnimočné? Pošlite fotku do redakcie Malužinských noviniek aj s komentárom, odkiaľ fotka pochádza. Najzaujímavejšie a najbláznivejšie fotky uverejníme.

Pri vstupe do Prosieckej doliny ma zaujal tento pútač. Vedeli ste, koľko rokov sa rozkladá v prírode?

pet fľaša - **100 rokov**

papier, papierová vreckovka - **4 mesiace**

sklo - **tisíce rokov**

plastový kelímok - **70 rokov**

žuvačka - **50 rokov**

ohryzok jablka, hrušky - **16 dní**

alobal alebo tetra-pak - **100 rokov**

nedopalok cigarety s filtrom - **15 rokov**

jednorázové plienky - **250 rokov**

igelitový sáčok - **25 rokov**

plechovka - **15 rokov**

šupka od pomaranča - **1 rok**

Oznamy:

Plánovaný termín vývozu komunálneho odpadu do konca roku 2020

**14. október 11. november
2. a 23. december**

Termíny sa môžu zmeniť výlučne z technických dôvodov!

Obecný úrad žiada občanov, ktorí nezaplatili daň z nehnuteľností, poplatok za komunálny odpad a daň za psa, aby tak urobili najneskôr do 31. 10. 2020

Obecný úrad s ľútosťou oznamuje, že **posedenie s dôchodcami** sa z dôvodu vyhlásenia núdzového stavu neuskutoční. Dôchodcov si uctíme reláciou z obecného rozhlasu. Obec doručí poukážky dôchodcom v hodnote 15,- Eur osobne

Zapojte sa do vyrezávania tekvičiek. Nedajme sa odradiť koronavírusom a vyrežeme si tekvičky doma. Rodičia, deti, pridajte si na obecný úrad po tekvičku v piatok 23. 10. 2020 a vyrežte si ju spoločne s rodičmi. Prineste svoje strašidelné výtvyry v sobotu 24. 10. 2020 o 18.00 hodine na námestie. Spoločne ich zapálime, aby svietili na cestu pocestným.

DOBRÉ RADY

Brusnica pravá

Brusnice sú považované za superpotravinu a to pre svoju špecifickú chuť a liečivé účinky. V ľudovom liečiteľstve sa používali už od pradávna. Z minerálnych látok je v plodoch najviac zastúpený draslík, menej vápnik, horčík a fosfor. Obsahujú cukry, provitamín A, vitamín C, farbivá (flavonoidy, antokyány), triesloviny, organické kyseliny a glykozidy. Pôsobia dezinfekčne a protizápalovo, hlavne na močové ústrojenstvo. Používajú sa ako podporný prostriedok pri liečbe cukrovky a reumatizmu. Pre vyšší obsah kyseliny šťavelovej sa neodporúča zvýšená konzumácia plodov brusnice ľuďom náchylným na tvorbu obličkových kameňov. Vyšší obsah kyselín v plodoch, najmä kyseliny benzoovej, (prírodná konzervačná látka) je zárukou dobrej trvanlivosti čerstvých i spracovaných plodov. Veľa vitamínov si uchovávajú aj v sušenej forme, najviac však, keď ich zamrazíme. Môžeme ich použiť na výrobu džemov, džúsov, sirupov, vína a kompótov. Sú výbornou prílohou k jedlám z diviny, hydiny a syra. Vhodné sú na prípravu brusnicových omáčok..

Recept na brusnicovú omáčku (vhodná k mäsu, syru, na palacinky....)

Čo budeme potrebovať?

- 400 ml brusníc (čerstvých alebo mrazených)
- 150 ml vody
- 180 g cukru
- mletý muškátový oriešok
- citrónovú šťavu

Postup:

- Cukor s vodou necháme zovrieť. Do tohoto sirupu pridáme brusnice.
- Varíme ďalších približne 15 minút pri zníženej teplote
- Primiešame pol kávovej lyžičky muškátového orecha, pár kvapiek citrónovej šťavy a necháme minútku prevrieť. Odstavíme od ohňa.

Takto pripravenú omáčku môžete ihneď použiť alebo vychladenú odložiť do chladničky. Hodí sa k hovädzej sviečkovej, panenke, mäsovému gulášu, grilovanému mäsu či syru ako hermelín alebo oštiepok. Milovníkom sladkého ju odporúčame aj ako polevu ku palacinkám, bábovke či inému zákusku.

NARODILI SA

V auguste 2020 sa narodil Šimon Petráš rodičom Anežke Chytilovej a Marekovi Petrášovi. Vážil 3100 g a meral 51 cm. Nech malý Šimonko prinesie do rodiny veľa radosti, lásky a nehy. Gratulujeme mladým rodičom a starým rodičom prajeme veľa radosti z prvého vnúčka.

*Prežívaj radosť, neboj sa ani búrok.
Otvor sa prirodzenej múdrej
zvedavosti.*

*Maľuj si svoje plátna,
hraj si svoje melódie.*

OPUSTILI NÁS

Po ťažkej chorobe nás 14.7.2020 vo veku 62 rokov opustil **Vladimír Gulaša**.

Dňa 16. 9. 2020 nás navždy opustila **Valéria Risíková**, ktorá sa dožila krásnych 91 rokov.

Smútok v srdci zostane, no spomienka na vás nikdy nevyhasne. Odpočívajte v pokoji. Česť Vašej pamiatke!

Všetko plyní, nič netrvá...

BLAHOŽELÁME JUBILANTOM

Okružle životné jubileum oslávila:

v júli

Ján Vernarec – 60 rokov

Anna Zahradníková – 65 rokov

v auguste

Daniel Garaj – 70 rokov

Kvetoslava Kubinská – 90 rokov

*Spomaj a vychutnávaj život.
Ináč nielenže prichádzaš
o pohľad na krajinu, ale aj
o dôvod a smer svojej cesty.*

Malužinské Novinky - noviny obce Malužiná,
vydáva Obecný úrad Malužiná,
tel. č. 044/5292 221,
email: obecmaluzna@stonline.sk
redaktori: Kristína Bartková, Marta Španková
grafika: jennym, s.r.o.